

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

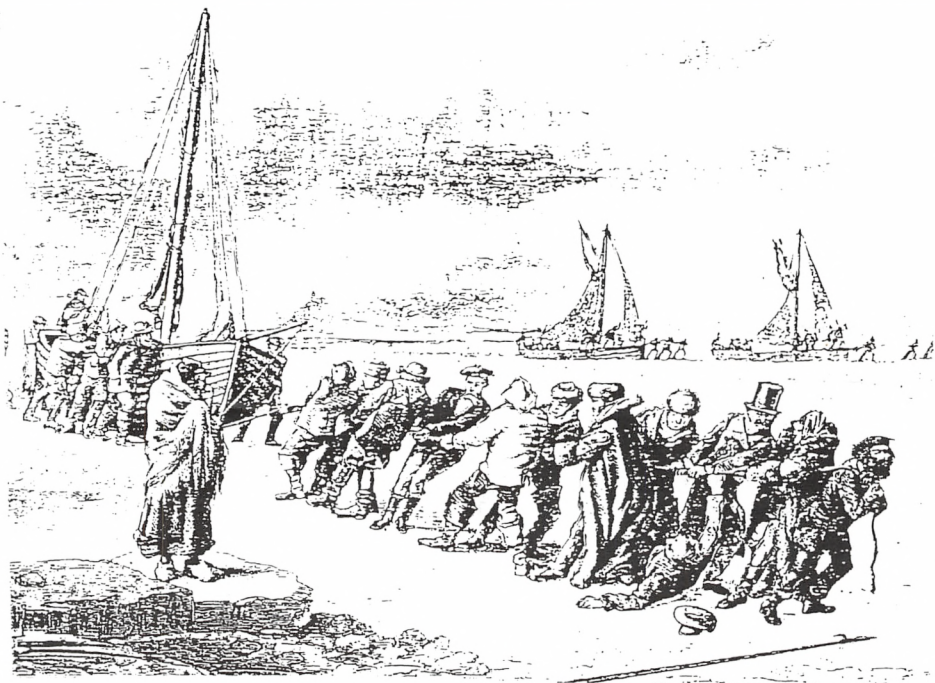
Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Slægt & Stavn

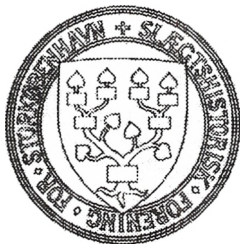
19. aargang nr.3 August 2000

ISBÅDSFÆRD OVER STOREBÆLT – ALLE MÅTTE HJÆLPE !

I ”Illustreret Tidende” har vi fundet denne tegning, udført af Bernhard Olsen, tegner & journalist – senere Tivolidirektør og grundlægger af Frilandsmuseet. Han har selv oplevet en isbådstransport. I 1940 var der så alvorlige isvanskeligheder i de danske farvande, at man for første gang i 50 år igen måtte benytte isbådstransport over Storebælt.

Hvis du deltager i foreningens SLÆGTSFORSKERDAG d. 21. september, kan du høre mere om transport i gamle dage. Foredraget i november især om søværts transport.

Slægtshistorisk forening for Storkøbenhavn

Stiftet den. 7 januar 1977.

Internetadresse: <http://www.danbbs.dk/~kbh09/>

Formand:	Anna Margrethe Krogh-Thomsen Hedebyvej 5 3650 Ølstykke	Tlf: 4717 9251 E-mail: krogh@get2net.dk
Kasserer:	Erling Dujardin Digehuset 5, st. 1. 2670 Greve	Tlf: 4390 8625 Girokonto: 220-8628 E-mail: fam.dujardin@image.dk
Sekretær & Bladmedarbejder:	Gyda Mølsted Ajax Allé 18 2650 Hvidovre	Tlf: 3649 2878
Bestyrelsesmedlem:	Tage Ejbøl Fortvej 206 2610 Rødovre	Tlf: 3641 1651
Bestyrelsesmedlem:	Peter Wodskou Arnesvej 44 2700 Brønshøj	Tlf: 3828 9475 E-mail: peter.wodskou@get2net.dk
Ansvarshavende Redaktør & Bestyrelsesmedlem:	Inger Lerche Lehwaldsvej 3-5 D 2800 Lyngby	Tlf: 4587 8308
Bladmedarbejder & Bestyrelsesmedlem:	Gitte Bergendorff Høstbo Obovej 14 2730 Herlev	Tlf: 4484 9131 E-mail: janhb@mail.danbbs.dk
Bestyrelses suppleant:	Ruth Elsåe Gl. Strandvej 193 A 3060 Espergårde	Tlf: 4913 2012

Bladet sendes gratis til foreningens medlemmer – 4 gange årligt: Uge 8 – 18 – 31 og 45.

Sidst i februar, først i april, midt i august og sidst i november.

Deadline for forslag til artikler etc. er 15. januar, 1. april, 1. juli samt 15. oktober.

Prisen for enkelte numre er kr. 10,- (+ forsendelse). Abonnement koster: kr. 50,- pr. år inkl. forsendelse. Tilmelding kan ske ved indbetaling på foreningens girokonto 220 8628.

Kontingent for medlemskab af Slægtshistorisk forening for Storkøbenhavn er: kr. 125,- pr. år, incl. Slægt & Stavn og Slægten. Samboende medlem kr. 50,- årligt. Gæstebillet til vore foredrag er kr. 20,- pr. gang. Eftertryk med kildeangivelse er tilladt efter aftale med redaktionen.

P.S. Artikler i bladet afspejler ikke nødvendigvis foreningens holdning.

DEN GREGORIANSKE KALENDER 300 ÅR

Tiden er en gammel størrelse. Mennesket har altid haft brug for at vide, hvor langt henne på dagen man er. Det bedste vidnesbyrd i dag er måske Stonehenge i England, men man har så vidt vides altid haft behov for en form for tidsregning. Bedst kendt er vel Julius Cæsars forsøg på en fælles tidsregning for hele det romerske rige, men der eksisterer stadigvæk andre parallelle kalendere f.eks. hos jøderne, kineserne og muhamedanerne.

I år er det 300 år siden, at der skete en mindre revolution i vores tidsregning. De fleste slægtsforskere er forhåbentlig opmærksomme på, at der blev sprunget 11 dage over i februar måned 1700, hvilket også fremgår af de gamle almanakker fra den tid. Men det, der er praktisk i dag, var på ingen måde naturligt dengang.

Tiden blev naturligt regnet ud fra himmellegemerne, og solen bestemmer døgnets og årets længde. Månen fastlægger længden på månederne. Alene dette giver problemer: Solåret er godt 365 dage, mens der er ca. 29 ½ dag mellem to nymåner, som er den astronomiske definition på en måned. Forholdet mellem solårets længde og en astronomisk månepriode er heller ikke et helt tal, men tilnærmet $12 \frac{7}{19}$. Hvis man forudsætter en kalender med indskudte skuddage, giver en 7-dages uge stadigvæk 19 forskellige dage med nymåner, før man igen er tilbage ved udgangspunktet. Det er vist ret håbløst at regne nøjagtigt ud selv med vore dages computere. Men der fandtes faktisk tabeller, der prøvede at holde styr på det.

Julius Cæsars astronomer forsøgte sig i 46 f. Kr. med en kalenderreform, som bl.a. regnede med skuddage. Tidsregningen før Julius Cæsar regnede med et måneår på 355 dage, opdelt i 12 perioder: marts (31 d.), april (29 d.), maj (31 d.), juni (29 d.), quintilis (29 d.), sextilis (31 d.), september (29 d.), oktober (31 d.), november (29 d.), december (29 d.), januar (29 d.) og februar (28 d.). - Her har vi forklaringen på de lidt mærkelige månedsnavne, idet de latinske navne betyder den femte (quintilis), den sjette, den syvende, den ottende, den niende og den tiende (måned). I nogle kirkebøger har jeg også set betegnelser i stil med 9ber, som altså er **novem** (latin for 9)-ber.

For at den gamle kalender kunne passe, var der hvert andet år indskudt måneden mercedonius på 22 eller 23 dage efter den 23. februar. Denne dato var ikke helt tilfældig valgt. Den 23. var guddommen Terminus' dag, og den dag fejrede man terminalierne, en slags løssluppet nytår. (Terminus er latin for Slut).

I Julius Cæsars kalenderreform blev en af månederne selvfølgelig opkaldt efter ham (gæt selv hvilken?), og skudmåneden blev modereret til at være 1 dag hvert 4. år, indskudt efter den 23. februar. Endnu i dag er den 24. februar skuddag i skudårene (ikke den 29., som måske nogle kunne tro, så de piger der skal ud at fri, skal altså vælge den 24. februar. Ikke den 29., så er de for sent ude!). Men selv Julius Cæsar havde lidt svært ved at holde styr på sin kalender. Hans efterfølger Augustus måtte genoprette den og opkaldte da også en måned efter sig.

Men efterhånden blev man klar over, at også Julius Cæsars kalender havde regnet lidt forkert. Det betød imidlertid ikke noget i det daglige. Bønderne havde ganske vist brug for en slags tidsregning: Hoppen var blevet bedækket den og den dag - hvornår skulle den så fole? Hvornår var der markedsdag? Hvornår var det skiftedag? Længe klarede man sig med gamle runekalendere.

For kirken betød det imidlertid mere, hvornår det var påske. Et kirkemøde i Nikæa i 325 havde én gang for alle fastslået, at påsken skulle falde på en søndag, og her havde man så fastsat den første søndag efter første fuldmåne efter forårsjævndøgn til påskesøndag. Det var det år den 21. marts. På pave Gregor den 13.s tid var kalenderåret kommet 10 dage bagud i forhold til solåret, så påskens placering i kalenderen passede ikke med astronomien. Han nedsatte derfor en kommission under ledelse af italieneren Luigi Lilio, som simpelthen foreslog, at man førte jævndøgn tilbage til 21. marts ved at fjerne 10 dage fra kalenderen. Paven udsendte da en bulle, som befalede, at den 5. oktober 1582 i Italien skulle kaldes den 15. oktober. Derved blev det. Kommissionen foretog endvidere den korrektion, at antallet af skuddage blev reduceret til 97 i løbet af 400 år. Skudåret faldt bort på årstal, der endte med 00, med mindre årstallet var deleligt med 400. Derfor er der skudår i år - næste hundredår, som er skudår, indtræffer først i 2400. Nu passer kalenderen næsten med den astronomiske tid.

I 1582 skiftede også Spanien, Portugal og dele af Polen kalender, senere på året fulgte Frankrig, den flanderske provins Holland og sydligere nederlandske provinser. Det er karakteristisk, at kalenderskiftet foregår til forskellig tid i de forskellige landområder, og f.eks. til forskellig tid i de forskellige provinser af Schweiz og Tyskland.

De græsk-katolske og de protestantiske lande ville derimod ikke vide af sådan et papist-påbud. Paven skulle ikke bestemme over Danmark, som i 1536 havde forladt den katolske tro. Derfor gik der en rum tid, før de europæiske lande skiftede kalender. Rusland skiftede i 1918. Derfor fandt oktoberrevolutionen i Rusland i 1917 sted i november - i Vesteuropa. Grækenland og Balkanlandene

skiftede som de sidste kalender så sent som i 1923.

KALENDERSKIFTET I DANMARK

Som nævnt skiftede Danmark over til "Ny stil" i 1700. Det samme gjorde det protestantiske Nordtyskland, herunder de svenske områder af Nordtyskland og de nordligste Nederlande. Den danske astronom Ole Rømer forsøgte at få overgangen til at foregå i 1699 - i 1700 ville forskellen nemlig øges yderligere ved at det var skudår i Danmark, men ikke i de lande, der havde indført den gregorianske kalender.

Christian den V's død i 1699 stoppede disse planer, men Ole Rømer handlede hurtigt og satte den nye konge Frederik den IV ind i situationen - Rømer havde forinden korresponderet med svenske og tyske sagkyndige. Skyldnere, hvis gæld forfaldt efter den 1. marts 1700 blev kompenseret med ½ års ekstra henstand - ingen skulle komme og påstå, at de ikke kunne betale til tiden, fordi fristen var blevet forkortet. Indførslen af den nye kalender blev bekendtgjort i alle landets kirker den 28. november 1699.

Dengang som nu var myndighederne sent ude, og almanakken for 1700 var - selvfølgelig - allerede trykt. Derfor foranstaltede myndighederne en gratis ombytning af de nu forkerte almanakker. Der findes danske almanakker for 1700 med 29 dage i februar, men de er sjældne - for hvem ville ikke aflevere deres gamle almanak mod at få en ny og korrekt? Og så passede kalenderen heldigvis igen, eller?...

Tilbage stod stadig spørgsmålet om påskens placering. Skal den beregnes astronomisk, eller skal den placeres efter et forud fastlagt forårsjævndøgn den 21. marts? De nordtyske protestanter fulgte et astronomisk forårsjævndøgn, hvilket betød, at det ikke nødvendigvis lå den 21. marts, så derfor fejrede Nordtyskland påske den 9. april 1724, mens det katolske Sydtyskland fejrede den en uge senere. Danmark fulgte katolikernes påskeberegning, men den gjaldt ikke for hertugdømmerne, som fulgte Nordtyskland! Til gengæld fejrede man i Danmark påske sammen med protestanterne den 29. marts 1744, mens katolikkerne holdt påske den 5. april. Næste problemår var 1778 og 1798, og Frederik den Store indså i tide vanskelighederne og indførte den gregorianske påskeberegning i 1775.

DEN SVENSKE KALENDER

Forholdene i Sverige blev om muligt endnu mere komplicerede end i Danmark, hvilket man skal huske, hvis man har svenske aner i slægten.

Egentlig skulle man i Sverige have fulgt Nordtyskland og Danmark i overgangen til "ny stil". Men som nævnt kom det kun til at gælde de svenske områder i

Nordtyskland. I det egentlige Sverige kunne man nemlig ikke enes. En oprørt debat brugte både teologiske og matematiske argumenter, og endelig i november 1699 besluttede man sig for et kompromis:

Man skulle gå gradvis over til den nye kalender ved at fjerne én dag hvert år, og man startede med at afskaffe skuddagen i 1700. Men længere kom man ikke. Frem til 1712 skal man trække en dag fra for at få den julianske kalender. I 1712 brød man denne uskik ved at give februar måned 30 dage. Nu havde man så lagt den fjernede skuddag fra 1700 til og var atter tilbage ved juliansk kalender! Den julianske kalender blev derefter fastholdt til 1753.

Og påsken... Fra 1700 til 1711 falder påsken i Sverige derfor 1 dag senere end i de julianske lande, fordi kalenderen er én dag foran. Men i 1705, 1709 og 1711 faldt påskedag en uge før, og derfor blev det påske 6 dage tidligere end i de julianske

lande! Efter at man gik tilbage til juliansk kalender i 1712, fulgte påsken den julianske kalender til 1739. Så gik man over til astronomisk beregning af påsken.

I 1752 besluttede de svenske stænder så definitivt at gå over til en gregoriansk kalender. En kongelig forordning af 24. februar 1752 fastsatte ændringen til at finde sted året efter, ved at man gik fra den 17. februar til den 1. marts. Herefter var Sverige også indtrådt i "ny stil". Den astronomiske beregning af påsken holdt man imidlertid fast ved indtil 1844, og det gav sig også mærkelige udslag: Frem til 1753 medførte den astronomiske beregning, at påsken faldt 11 dage tidligere end hos de øvrige protestanter. Efter reformen i 1753 var der kun afvigelser i 1802, 1805 og 1818, hvor påsken falder en uge senere i Sverige. Det kom så på plads i 1844.

Men ligesom visse love ikke gælder for Færøerne og Grønland, gjaldt denne lov ikke for Finland, som hørte under Sverige. Først i 1867 gik Finland over til den gregorianske påskeberegning.

Forvirret? Ja. Bauers kalender kan benyttes i den trykte udgave, men ikke til påskeberegning og deraf afledte helligdage. Men nu er der heldigvis en svensk/finsk kalender på internettet. Der ligger et link til den på foreningens hjemmeside med links, og ellers kan den findes på adressen <http://www.genealogi.se/tid.htm#kal> - det må absolut anbefales. For at gøre forvirringen total, kan man kaste et blik på side 114 i Bauers kalender. Her findes en "oversættelse" af samme dato i forskellige lande!

DANSK TID

Nu kunne man så omsider rejse til Sverige og regne med, at deres tidsregning var

den samme som den, man kom fra. Men - det kunne man alligevel ikke. Så sent som i 1880'erne afveg den danske tid fra den svenske, og det er selvfølgelig noget rod. Men hvorfor nu denne forskel? Vi må tilbage til 1870'erne for at finde forklaringen, der hed jernbanerne. Jernbanerne nåede på dette tidspunkt til Jylland, og der blev udarbejdet køreplaner til dem. Problemet var blot, at klokken lokalt var 12, når solen stod i syd, og det gjorde den på forskellig tid i de forskellige dele af landet. Der er ca. 15 minutters forskel på tiden efter astronomisk solhøjde, hvis man sammenligner København og Vestjylland. Jernbanerne havde tiden med fra København, og stationernes ure blev stillet efter dén. Igen var det kirken, der gjorde opmærksom på problemet: kirkeurene var stillet efter sand soltid og passede ikke med stationsuret, så hvornår startede gudstjenesten? Men den sande soltid havde den fordel, at solen kunne ringes op og ned på det astronomisk rigtige tidspunkt. Til sidst sendte Kirke- og Undervisningsministeriet en skrivelse rundt til landets biskopper om problemet. Det tog biskop Lind i Aalborg stift meget roligt: han svarede tilbage, at problemet ikke var noget problem, idet sognebørnene i hans stift alligevel altid var usikre på tiden og derfor ventede et kvarters tid med at gå i kirke. På den anden side kunne han se fordelene i en fælles tidsregning i stiftet og foreslog derfor Københavns tid udstrakt til hele landet.

Skrivelsen var også sendt til høring i de øvrige ministerier, og her stødte man uventet på en forhindring i justitsministeriet: Her gjorde man opmærksom på, at kirkeministeriet ikke uden videre kunne ændre tingenes tilstand, idet Chr. V's Danske Lov fra 1683 foreskrev, at klokkeren skulle stille kirkens ur efter solens tid, og den gjaldt stadig i 1879. Det problem kunne kun løses ved et egentligt lovarbejde, og man foreslog et centralt sted midt i landet som "middelsoltid". Og loven kom: I 1880 bestemtes det, at tiden skulle regnes efter Københavns observatoriums middelsoltid.

Men så var der alligevel problemer i forhold til Sverige....

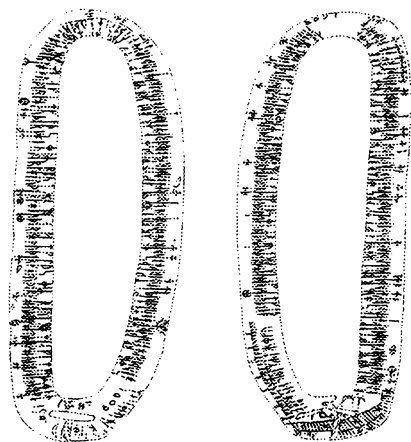
Rejste man over Øresund, skulle man ved ankomsten til Sverige stille urene 9 minutter og 41 sekunder frem. I Sverige havde man et andet system. De havde større problemer end i Danmark med at finde en fælles tid, fordi landet var større, så her havde man valgt en middelsoltid, som var fastsat fra et punkt uden for Sverige. I Sverige regnede man med Greenwich mean time + 1 time, efter at en international kommission havde fastlagt tidszoner verden over. Det var især i USA, man havde haft behov for dette, og atter på grund af jernbanerne.

I 1893 skulle man så på den igen: Endnu et lovforslag fastsatte dansk normaltid til middelsoltiden for den 15. længdegrad øst for Greenwich. Det er ca. ved Åkirkeby. Den 1. januar 1894 skulle alle stille urene 9 minutter og 41 sekunder frem. Omsider havde Danmark og Sverige ens tidsregning. - Det har

tilsyneladende skabt færre problemer, end det skaber i vore dage, når man skal stille om mellem sommer- og vintertid. Hvordan er det nu, det er??

Ole Rømer-museet på Koppedals allé 3 i Taastrup har lavet en særudstilling året ud om kalenderreformen og dens følger. Her berettes historien én gang til. Og denne artikel bygger i øvrigt på beretninger fra følgende kilder:

Foto: En runekalender behovede ikke at være aflang i formen. Denne svenske kalenderring stammer fra Dalarna, og har tilsyneladende været i brug ved 1600-årenes begyndelse. Den cirkelformede kalender antyder måske også, at dens brugere opfattede arets gang som en evig cyklus?.

LITTERATURHENVISNINGER:

Leif Ahm: Da Danmark mistede 11 dogn, i: Politiken 19.2.2000.

Charlotte S.H. Jensen: Det ulykkelige skudår, i: Dagbladet 23.2.2000.

Thorkil Damsgaard Olsen: Nogle til almanakken (Indledningsafsnittet). 1989.

Thomas Hovsgaard: Den nye stil, i: Siden Saxo, 2000 nr. 1.

Herluf Nielsen: Kronologi. 2. udgave. 1974.

Håkan Skogsjö: Tideräkningens historia, på: <http://www.genealogi.se/tid.html>

Peter Øhrstrom: Tidens gang i tidens lob. 2. reviderede og udvidede udgave. 1995.

Illustration: stammer fra Thomas Hovsgaards artikel.

Erling Dujardin

Den Italienske forbindelse

20 mænd med dybe slægtsrødder i Himmerland skal havde taget blodprøver for at afgøre, om himmerlændingene er i slægt med Cimbri-folket i Norditalien. Mændene lader sig DNA-teste for at løse et af historiens mysterier – nemlig om der er slægtsbånd mellem Cimbri-folket i Norditalien og de kimbrere, der ca. 120 år før Kristi fødsel forlod Jylland og drog hængende gennem Europa for at slå sig ned i Norditalien.

Kilde: Ritzau maj 2000.

Tveje Merløse Kirke

Tveje Merløse kirke er opført i begyndelsen af 1100-tallet som gårdkirke for Hvideslægten af Biskop Absalons og Esbern Snares fader, Asser Rig. Er ældste østdanske kirke med tvillingtårne bygget i romansk rundbuestil af tilhuggen kampesten og frådsten. De to tårne er ikke ens. Det nordlige er smallere og kuplen mindre. Det sydlige har søjler på den øverste del. Man har søgt forbilledet mange steder bla. i den ældre Roskilde Domkirke og i Frankrig, men man skal nok finde det i Sachsen. Tidspunktet er bestemt ved aldersbestemmelse af en træramme fra et oprindeligt vindue. I tårnene har man fundet endnu ældre tømmer, men det antages at have været brugt i en tidligere kirke på stedet, en stavkirke.

I 1199 skænkede Hvideslægtens kendteste medlem, ærkebiskop Absalon, Tveje Merløse kirke og en del arvet jordegods til Sorø kloster. Det betyder, at kirken har været i Assers Rigs eje, han der også byggede den totårnet Fjenneslev kirke. Mellem femten og sytten hundrede af vore landsby kirker blev bygget i perioden fra slutningen af det 11. til det 12. århundrede samt en mængde klostre. Hviderne deltog meget aktivt i byggerierne Den mest kendte kirke bygger var netop en af Skjalms-sønnerne Asser Rig. Asser Rig var gift med Inge, en datterdatter af Knud den Hellige. Asser Rig dør i 1151 og har som sagt bla. sønnerne biskop Absalon, som alle kender og hans betydning for København og sønnen Esbern Snare. Esbern Snare grundlægger af Kalundborg. Han grundlæde den gamle borg og startede byggeriet af den femtårnet kirke "Vor Frue kirke". I dag er der opført en meget fin moderne statue af ham af kunstneren Erik Varming. Desuden var Asser Rig plejefar for Kong Valdemar den Store. Efter adskillige ombygninger blev Tveje Merløse anneks til kirken i Holbæk købstad.

Efter reformationen blev en mængde kirker nedlagt på grund af forfald. Således bestemte kongen i et såkaldt klemmebrev i 1555, at Tveje Merløse kirke skulle nedrives, menigheden overføres til Holbæk og indtægterne forsørge kaldets kapellan. Det gik som bekendt ikke, som Kong Kristian den 3. havde besluttet, og snart var kirken på vej op igen. Prædikestol er fra 1571, ny altertavle 1675 og de barokke udsmykninger i slutningen af 1600-tallet. Kirken blev knyttet til den nærliggende herregård, Holbæk Slots Ladegaard, indtil den blev købt 1892 af Roskilde stift som indledning til den gennemgribende restaurering. Fra 1950 har kirken været selvejende. Fællesskabet med Holbæk kirke holdt længe. Fra at være et annekssogn blev Tveje Merløse et selvstændigt sogn i 1922, men med delvis præstefællesskab med bysognet – i forskellige skikkelser frem til nutiden, hvor sognet er blevet helt selvstændigt.

Kilde: Folder fra Tveje Merløse Kirke og div. historiebøger.

Det var bla. Tveje Merløse Kirke vi besøgte på vores forårsudflugt i maj måned. På denne tur besøgte vi også Andelslandsbyen Nyvang. Alt i alt en dejlig tur.

Andelslandsbyen Nyvang

Andelslandsbyen Nyvang er et levendegjort besøgs- og aktivitetscenter. Det er under opbygning, og har fået meget at byde på siden sin start 28. maj 1992. Andelslandsbyen ligger i dejlige omgivelser på den smukke gamle proprietærgård "Nyvangsgården".

Under andelstiden (1870-1950) foregik Danmarks forvandling fra landbrugssamfund til moderne industrisamfund. I landsbyfællesskabet opstod økonomiske andelsforeninger, som f.eks. mejerier, slagterier, brugsforeninger, hvor et gennemgående træk ved andelsbevægelsen var, at man gik sammen om at løse nogle fælles opgaver på demokratisk vis.

Andelslandsbyen Nyvangs opgave er at beskrive andelsperioden med bygninger, dyr, landskab, menneskets levevis i hverdag og fest. Det er håndlag og viden, som kommer på museum. Andelslandsbyen er det sted, hvor man med alle sanser kan (igen) opleve den svundne tid: lyden af selvbinderen, følelserne af dampen i mejeriet, og duften af nybagt brød og kaffe med Richs fra husmandskøkkenet. Samt en gammel brugsforening med alverdens godter fra de svundende 50'ere. Her kan bl.a. købes gamle glansbilleder, hjemmelavet smør og gammeldaws spegepølser. Der kan desuden også købes rigtig Richsblanding til kaffen. Alle generationer kan være fælles om oplevelserne i Andelslandsbyen. De indtryk man får, kan blive udgangspunkt for snak om de ældres erfaringer.

Kilde: "Velkommen til Andelslandsbyen Nyvang"

Den dyrebare bog var nær gået tabt

Den gamle familiebibel, der ligger på bordet hos Magda Pedersen i Ubby, kan fortælle en lang og gribende historie fra de ”gode gamle dage”. – Min mands bedsteforældre, der havde en lille landejendom i Jylland, fik den i bryllupsgave i 1883 af sognets præst. På den første side har præsten sirligt prentet:

***Denne Dyrebare Bog Tilhører
Hans Peder Pedersen
Og Karen Sørensen
Herrens Ord er Den Sande Visdom
Og vise Vej til det evige Liv***

-Hans Peder og Karen drev deres ejendom så godt, at de fik diplom for veldrevet landbrug, men en ond skæbne gjorde, at de begge to døde ganske unge, og deres tre børn – Peder på 8, Søren på 6, og lille Else på 4 år – blev af myndighederne sat i pleje hos fremmede mennesker, der kunne tjene en skilling ved det.

Peder, min senere svigerfar, som var den ældste, fik forældrenes bibel og det fine diplom samt en sølvske med sig som det eneste minde om sin far og mor. Han blev sat i pleje hos en husmandsfamilie nede ved Vejle. Han skulle altid arbejde hårdt i huset og kom sjældent i skole, men manden i huset var rar, og Peder var egentlig ikke så ked af at være der. Han havde held til at holde kontakt med sin bror, Søren, men deres lillesøster Else fandt de først igen, da hun var 70 år gammel.

Da Peder var blevet konfirmeret, kom han ud at tjene, og af sin beskedne løn sparede han stædigt op, for han ville have en gård. Han kom på Ladelund Landbrugsskole og blev forvalter på herregården Nørholm i Vestjylland, hvor han forelskede sig i husjomfruen Gertrud. Hun var en dygtig pige, der var født nede i den tyske del af Sønderjylland som den ældste af en børneflokk på ti søskende, så hun var vant til at bruge hænderne. Peder og Gertrud blev gift og fik en gård ved Varde, og med tiden kom der otte børn til, hvoraf den ene blev min mand. Da Peder havde fået eget hjem og gård, kom hans gamle plejefar fra Vejle spadserende hele den lange vej på tværs af Jylland for at besøge ham. Han havde omhyggeligt gemt den gamle bibel, sølvskeen og diplommet for sin plejesøn, til Peder selv kunne tage vare på det, og i resten af Peders levetid hang diplommet på væggen i forstuen.

Da Peder var 81 år gammel fik han lungebetændelse, og en af hans døtre kom over fra Sjælland for at besøge ham. Da han nok kunne mærke, hvor det bar henad, gav han hende den gamle bibel. Sørgeligt nok døde denne datter, som jo var min mands søster, kort efter. Nogle år senere fik vores svoger en ny dame i

huset, og da vi engang besøgte dem, fortalte hun, at hun havde prøvet at sælge den gamle bibel, men at den ingenting var værd. Min mand gav et så forskrækket gisp fra sig, at vores svoger tog biblen og rakte ham den med ordene: - **Du må få den.**

Sådan kom Biblen i vores besiddelse og det glædede min mand meget. Desværre lever han ikke længere, men jeg vil gøre, hvad jeg kan, for at den bliver i slægten, for i mine øjne er den nemlig et familieklenodie, der er **meget værd.**

Kilde: Magda Pedersen (Bragt i Fam. Journ. Nr. 41, 1999.)

Bogsamlingen

2 af vore medlemmer er i gang med at ordne og registrere vores bogsamling. Vi håber, at vi i næste nummer kan komme med oplysninger om tid og sted for bogbytning, samt indholdsfortegnelse over samlingen.

Redaktionen

INDBYDELSE TIL DANSK / SVENSK

ANEBYTTETRÆF

SLÆGTSHISTORISK FORENING FOR STORKØBENHAVN

Lørdag d. 11. November 2000

HERLEV PRIVATSKOLE,

GI. KLAUSDALS BROVEJ 500, 2730 HERLEV, DANMARK

Fra kl. 10.00 – 17.00

For anden gang vil vi lave træf med vores venskabsforening i Malmö. Har du svenske rødder, så kom og vær med til anebyttetræf med vore svenske venner. Begrænset deltagerantal.

Tilmelding og giroindbetalingskort samt evt. svar på spørgsmål fås hos:

**Gitte Bergendorff Høstbo, Obovej 14, 2730 Herlev, Danmark,
Tlf: 4484 9131, janhb@mail.danbbs.dk**

Tilmeldingen skal være Gitte i hænde senest den 1. oktober 2000.

Pris: 130 Dkr for medlemme i Malmö Släktforskerforening og Slægtshistorisk Forening for Storkøbenhavn (inkl. kaffe og middag).
150 Dkr for ikke medlemmer (inkl. kaffe og middag).

CARL RUDOLF OLSEN 1840-1911

Overbaadsmænd, Krigsassessor, Dannebrogsmænd p.p.

Blandt min kones aner findes mange af Holmens folk. En af dem, "farmors farfar", Carl Rudolf Olsen, har efterladt sig et lille skrift "Erindringer fra mine Rejser". Som vel typisk er, nævner han intetsteds noget om sin familie, eller andet tjenesten uvedkommende - også dengang var ens identitet som menneske tilsyneladende tæt forbundet med ens arbejde og status i arbejdslivet.

Jeg har derfor suppleret med forskellige familiedata, som jeg har fundet dem i forskellige kilder. Det er langt fra komplet, men alt i alt giver det et rimeligt billede af et vel ikke helt ualmindeligt liv i marinens tjeneste i sidste halvdel af 1800-tallet.

Hvorfor Carl Rudolf nedskrev sine "erindringer", vides ikke. Det er næppe heller originalen, jeg er i besiddelse af, eftersom den er påført hans dødsdato i starten, men en maskinskreven udskrift foretaget senere, af hvem ved jeg ikke. Jeg har dog valgt at bevare retskrivningen fra den kopi, jeg har, selv om den måske ikke er den helt originale.

Erindringer fra mine Rejser.

"Jeg blev født den 17. Juli 1840 som næstældste søn af Lars Jacob Hendrik Olsen og Marie Cathrine Andersen, som boede i Elsdyrsgade 9 i Nyboder. Min far var tømmersmand, senere skibsbygger, i Marinen. Jeg blev døbt i Holmens Kirke d. 31. juli 1840. Hen ad vejen blev jeg en del af en søskendeflok på 8. Frederik Emil f. 1838, Clara Margrethe f. 1842, Johan Hendrik f. 1844, Marie Vilhelmine f. 1847, Emma Hansine f. 1849, Andreas Ferdinand Wiggo f. 1852 og Laura Jacobine Henriette f. 1854. Jeg blev konfirmeret d. 24. september 1854.

I 1855 er jeg på min første rejse med dampskibet *Lille Belt* i 4' Måneder, som Stedfortræder. I 1856 tager jeg på togt med Fregatten *Rota*. Jeg gennemgik exercerskole og fik præmie for Skydning og Exercits. Skolen paraderede for Frederik den 7', da Grundstenen blev lagt til den nye dok, derefter kom jeg til Christiansø som Marinesoldat.

Året 1857 rejste jeg med Skonnerten, *Birgitte Margrethe*. Hun anløb Leith og Burnisland d. 28' December. 1858 gennemgik jeg skole og gymnastik med matroskorpset og kom i tjenesten her d. 1' Maj. Jeg tog så på togt med Fregatten *Bellona* som exercerskib, som anløb Karlskrona d. 17' Maj til 17' September. Vi flytter til Gernersgade 20 A 19. oktober 1858.

I 1859 var jeg på togt med Hjuldampskib langs Holstenskysten og senere i 1859 var jeg på et længere togt helt ned til Vestindien med *Briggen St. Thomas*.

Desværre gik roret itu og måtte laves på Bermudøerne. Rejsen varede fra d. 20'

Oktober til d. 23' Juni 1860. Efter hjemkomsten gik et nyt tog med *Fregatten Sjælland*. Det var hendes første rejse til Sydamerika og Vestindien. Derefter var jeg med *Fregatten Niels Juel* på Østersøen i 1 måned. Herefter i 1861 tog jeg med Korvetten *Hejmdal* til Vestindien og anløb bla. Jamaica og Romkaj for at proviantere et engelsk Linieskib, som var forlist. Det var første Skib, som kom fra Jamaica med Rom og Ris, besætningen var 1000 mand og skibet havde 101 Kanoner. Korvetten blev modtaget med honnør og musik af hele mandskabet på det engelske lineskib. Øen, som vi var ankommet til, var ubeboet, så der blev drukket en masse rom. Rejsen varede fra d. 28' Juni 1861 til 12' Juli 1862.

1862 tog jeg på Vintertogt med *Hjuldampskibet Slesvig* for at tage Fyrskibe og Søbøjer hjem.

I 1863 gik togtet med *Hjuldampskibet Uffo* som kgl. Chaluproer, som var i Malmø med Kongen. Derfra gik turen til Flensborg indtil Kongens død d. 15' November. Nu gik turen hjem til København. På skibet blev der indrettet et Kapel, og turen gik så atter til Flensborg efter Liget, som kom ombord d. 1 December klokken syv om aften. *Uffo* sejlede, og næste aften, ankrede hun op ved Stubbekøbing, vi nåede København næste aften. Liget blev firet ned i Robarkasser. Kong Frederik d. 7. døde 15. november 1863 på Glücksborg Slot, hvorefter Kongens lig blev ført til København. I 1864 d. 1' Januar fik vi Kong Chr. d. 9' ombord om natten kl. 2. Turen gik til Flensborg med Kongen, og derfra til Sønderborg, her kom Kongen igen ombord d. 9'. Skibet lagde op i Korsør Havn. Besætningen rejste til København d. 10' Januar 1864. Togtet med *Fregatten Thetis* d. 5' Marts, blokerede Kielerfjord, vi havde *Dampskibet Slesvig* som Avisodamper. Jeg kom syg i land og derfra kom jeg med *Dampkanonbåden Thura* til Høruphav den 28' Juni. Her blev jeg indlagt på Augustenborg Lazaret. Den 29' Juni om morgen tog Prøjserne Als. Jeg var på Lazaretet til d. 20' Juli og blev kl. 2 sendt til Prøjsen. "Første dag kom jeg til Graasten Slot, kom i et værelse, vi var 25 mand, Hængelås på døren. Skildvagt udenfor døren og vinduer. Vi blev provianteret med en humpel rugbrød, 1 stk. røget flæsk og 2 spande vand, og hver mand fik et knippe halm. Dagen efter kørte vi til Flensborg, kom i det gamle tugthus, hvor vi opholdte os i 2 timer, her traf jeg Madam Smidt med datter, som trakteredede med deres middagsmad. Derefter marcherede vi til jernbanen. Vi hilste på Jomfruen i Rats vinkælder, og modtog på Jernbanen 1 flaske Cognac og en masse portvins feltflasker og en del frugt fra Jomfruen og Flensborg pigerne fra bekendtskabet i Kolosseum. Om aftenen var vi i Rendsborg, hvor vi kom op på et 5 sals pakhusloft, fik samme ration proviant som i Graasten, og halm som alle fangerne havde ligget i, og som var befængt med utøj. Kørte næste dag derfra til Altona, marscherede ind i Hamborg og overnattede på et Hotel, fik middagsmad og senge og vel at mærke blev vaskede og fik rent tøj på. Tog derfra næste dag til Berlin, kom ind paa en kaserne, fik senge og middagsmad.

Næste dag tog vi til Hirtsberg, derfra 3½ mil marschtur for hvem, der kunne gå. Om aftenen kom vi til fæstningen Torgau, fik en sæk halm, 1 lagen, 2 tæpper og 1 haandklæde, kom paa hospitalet i byen dagen efter og blev der til vi blev udløst, var i København d. 18 August. I 1865 atter på togt, med *Fregatten Niels Juel* i Middelhavet fra d. 3' Maj til d. 3' November”.

Carl Rudolfs videre skæbne

Den 7. april 1865 blev Carl Rudolf Olsen gift i Holmens Kirke med Regine Adelaide Holm, f. 1. februar 1842 på Fødselsstiftelsen, hvor hun også er døbt den 8. februar. Regine er tvilling med Johan Peter, og de er de yngste i en søskendeflok på 6. Forældrene er smediearbejdsmand Johan Christian Holm og hustru Ane Nielsen, som boede Camelgade 12 i Nyboder indtil oktober 1853, hvor faderen tilsyneladende er død.

Familien flytter nu fra Nyboder til Brolæggerstræde. Regine bor ved vores vielse i Gormsgade 9 på Nørrebro i København.

Parret flytter sammen i Carl Rudolfs hidtidige residens, Gernersgade 20 A, Nyboder. Men han må atter i 1866 på togt med *Fregatten Peder Skram*. Prøvefart i Nordsøen og anløber Horten i Norge, eskorterede *Dampskibet Slesvig* til Kronstad med Prinsesse Dagmar ombord. Nu får Carl landlov til St. Petersborg, da Prinsessen holdt sit indtog d. 29' September. Er igen i København d. 2' Oktober 1866. Den 5. august 1866 fødes parrets første barn, Gustav Rudolf Emil Olsen. Barnet bliver døbt d. 14' oktober 1866 i Holmens Kirke.

I 1868 gik togtet med *Dampskibet Slesvig* og var i Rusland med Kongefamilien og kongebørnene Thyra og Valdemar. I 1869 prøvetur med *Panserfregatten Danmark*, der sejlede rundt om Irland og Skotland for at finde en storm, men fik en 6 dages orkan i stedet. Fregatten mistede alle sejl og et stort fartøj. Fregatten anløb Trondhjem, efter stormen sejlede de ind til Queenstown i Irland, Fregatten brændte 3000 Td. kul i stormen, som varede 12' til 17' September. Togtet fortsatte og varede i 4 Måneder.

Den ene togt afløste det andet og indimellem blev Carls børn født.

25/8-1868 fødes sønnen Albert Johan Henrik, 29/11-1872 datteren Ingeborg Marie Margrethe, 28/1-1873 datteren Helga Adelaide Regina, 16/1-1877 sønnen Rudolf Carl, 17/8-1879 datteren Fanny Margrethe Marie, 7/6-1881 sønnen Otto Emil, 26/4 1884 sønnen Christian Harald. (kilde: *Nyboders husbøger*)

Carl var arbejdsinspektør til sin afsked i 1899. Han fratrådte tjenesten d. 15' Maj og blev afskediget d. 31' Juli efter 41½ års tro tjeneste.

Carl Rudolf Olsens sømandskarriere var meget lang og en kort gennemgang var følgende; han kom i tjeneste d. 1 Maj 1858 som halvbefaren matros, blev d. 1

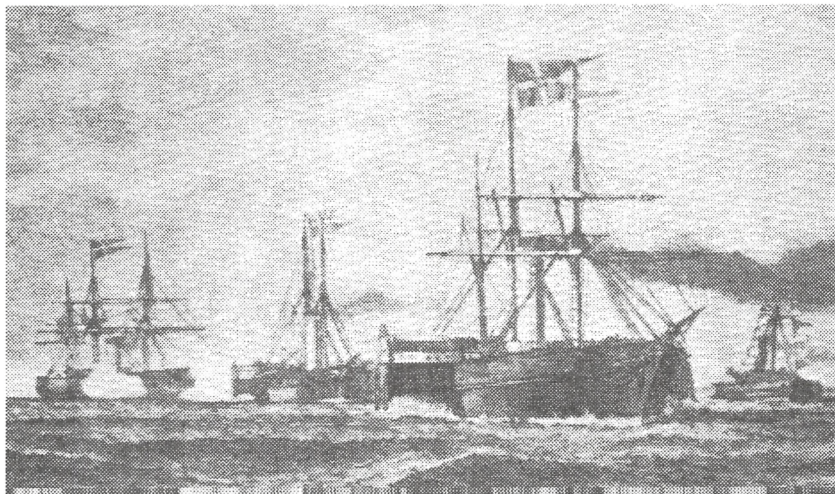
Januar 1862 forfremmet til helbefaren, og blev d. 2 Januar kvartermester. Navnet forandredes i 1868 til Underbaadsmand. Han kom den 1 November 1875 på ældste Gage. Carl blev d. 1 Oktober 1879 Baadsmand, og blev 1 Juni 1888 Overbaadsmand. Han fik 1884 Medaljen for 25 års tjeneste og fik den store ære at blive Dannebrogsmænd d. 20' Februar 1890. Carl blev krigsassessor ved sin afskeden. I 1899 tiltrådte han forvalterplads hos Jørgen Jensens Eftf. på Tagensvej.

Han døde d. 22. januar 1911 på Københavns Kommunehospital, og blev begravet d. 28. januar 1911 på Holmens Kirkegård. Hans sidste bopæl blev Ægirsgade 7 B, København N.

Hans kone Regine Adelaide Olsen f. Holm, døde d. 6. juni 1924 på Københavns Kommunehospital. Hun blev begravet d. 12. juni 1924 på Holmens Kirkegård. Hendes sidste bopæl var Eckersberggade 20.

Af Kim N. Jensen

Dette indlæg er blevet forkortet en del, og omskrevet som en historie. Interesserede som vil læse det oprindelige indlæg incl. Kilder kan rette henvendelse til en af bladmedarbejderne.

Kongeskibet Slesvig førte i September 1866 Prinsesse Dagmar til St. Petersborg i anledning af Prinsessens forestående formæling med den russiske Storfyrst-tronfølger, senere czar Alexander III. I Slesvigs kolvand den russiske Kejseryacht Standart og panserfregatten Peder Skram, der besvarer fæstningen Kronsstads salut.

Foto: Flåden gennem 450 år

Hvor finder jeg slægtsbøgerne?

Alle slægtsforskere har på et eller andet tidspunkt været på jagt for at se, om ikke andre har udgivet en slægtsbog med de oplysninger, man nu går og mangler. De fleste ved, at der rundt omkring på arkiverne findes små og store samlinger af slægtsbøger, og måske har det lokale bibliotek eller lokalarkiv også en mindre samling af slægtsbøger. Men findes der mon flere slægtsbøger andre steder?

Her er de vigtigste oversigter over dansk slægtslitteratur. Men lad det være slået fast: Der findes ikke én samlet bibliografi over *alle* danske slægtsbøger, og ingen biblioteker eller arkiver kan siges at eje alle slægtsbøger. Den trykte slægtslitteratur er forholdsvis nem at få hold på. Værre er det imidlertid med private udgivelser. Computere og kopimaskiner har gjort det lettere at udgive slægtsbøger uden at involvere bogtrykkerier. Desværre glemmer mange forfattere at aflevere deres slægtsbøger til Det Kongelige Bibliotek i København og Statsbiblioteket i Århus. I bedste fald havner den "hjemmelavede" slægtsbog i det nærmeste bibliotek eller arkiv, og dér må man så fortsætte jagten.

Slægtsbøger udgivet før 1947/1950

Dansk Historisk Bibliografi. Systematisk Fortegnelse over Bidrag til Danmarks Historie til Udgangen af 1912 / ved B. Erichsen og Alfr. Krarup. 1929. 3 bind.

Dansk Historisk Bibliografi 1913-1942 / ved Henry Bruun. 1966-77. 6. bind.

Dansk Historisk Bibliografi 1943-1947 / ved Henry Bruun. 1956. 18, 594 sider.

Dansk Historisk Bibliografi (DHB) er hovedkilden indtil 1947 og rummer i princippet al dansk slægtslitteratur, både i form af egentlige slægtsbøger og som slægthistoriske bidrag i tidsskrifter. DHB er desværre også kendt for sine store huller. Efter 1947 er der kun blevet udgivet bibliografier for perioden 1967-1976. Det er naturligvis muligt at finde slægtslitteratur i disse bind af DHB, men litteraturen er også medtaget i de følgende biografier.

Katalog over Genealogisk Samling / Frederiksberg Kommunebiblioteker. 1944. 98 sider

-- -- Tillæg 1944-1950. 1951. 52 sider

En anden – og måske nemmere – måde at finde frem til den ældre slægtslitteratur, kan ske ved hjælp af de kataloger, Frederiksberg Bibliotek udgav i 1944 og 1951 over sin Genealogiske Samling. Bibliotekets kataloger

skal dog ikke betragtes som en *fuldstændig* fortegnelse over dansk slægtslitteratur udgivet før 1950. I sagens natur drejer det sig kun om den slægtslitteratur, biblioteket siden starten af 1930'erne havde købt til sin stadig voksende samling. Genealogisk Samling på Frederiksberg Bibliotek var – og er stadig ikke – komplet. Katalogerne rummer både egentlige slægtsbøger og bidrag i tidsskrifter.

Vil man have det fulde udbytte, må man altså både benytte DHB og Frederiksberg Biblioteks Kataloger når det drejer sig om slægtslitteratur udgivet før 1950.

Slægtsbøger udgivet 1948-1979

Hans H. Worsøe: Fortegnelse over slægtslitteratur 1948-1972. 1974. 74 sider (Særtryk af: Personalhistorisk Tidsskrift 1974:1)

Dorthe Gissel: Fortegnelse over dansk slægtslitteratur 1973-79. 1982. 54 sider

De vigtigste kilder til denne periodes slægtslitteratur er uden tvivl Worsøes og Gissels bibliografier, udgivet af Samfundet for dansk Genealogi og Personalhistorie, der dækker årene 1948-79. De to bibliografier rummer kun egentlige slægtsbøger. Vil man vide, hvad der findes af slægtshistoriske artikler, må man ty til **Dansk Artikelindeks**. (*Artikelbasen* 1981 ff. Er tilgængelig på flere bibliotekers hjemmesider – check eventuelt dit lokale biblioteks hjemmeside).

Personalhistorisk Tidsskrift indeholder et utal af slægtshistoriske bidrag. Disse artikler findes nemmest når man benytter følgende værk:

Poul Steen: Indholdsfortegnelse til Personalhistorisk Tidsskrift 1880-1990. Systematisk bibliografi med forfattere – og titelregistre. 1992. 400 sider

Slægtsbøger udgivet efter 1980

Ingvar Musaeus: Litteraturfortegnelse 1980-85. Litteratur for Slægtshistorisk interesserede. 1996. 119 sider

Efter 1980 var det Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreningers tur til at løfte den bibliografiske opgave. Fra 1987 har *Hvem forsker hvad* bragt SSF's årlige litteraturlister, og i 1996 lukkede Musaeus hullet 1980-85 med sin litteraturfortegnelse. SSF's litteraturlister registrerer kun egentlige slægtsbøger og altså ikke bidrag i artikelform. Igen må der henvises til *Dansk Artikelindeks* eller *Artikelbasen*.

Stater og biografiske opslagsværker

*Lykke Andersen og Karen Borglykke: Bibliografi over danske "stater"
1913-1981. 1985. 183 sider*

Lige så vigtig som slægtsbøger er også den lange række af forskellige biografiske opslagsværker over snart sagt hver eneste næringsvej – populært kaldet *stater*. Wibergs præstehistorie, Danske Prokuratorer, Den danske lægestand er blot tre eksempler. Også her er der udgivet en glimrende bibliografi. Andersen og Borglykke registrerer både stater i bogform og som bidrag i en lang række tidsskrifter. Forfatterne har valgt 1913 som startår. Før den tid må man benytte *Dansk Historisk Bibliografi*. Ikke så få af de "klassiske" *stater* blev udgivet i 1800-tallet.

Slægtsbøger på nettet

Frederiksberg Bibliotek har for nylig afsluttet inddateringen af hele sin bestand af slægtsbøger og *stater*, og de ca. 5.000 værker er i dag søgbare på Internettet (www.fkb.dk/is/wwwpub).

Biblioteket forsøger til stadighed at gøre sit onlinekatalog så brugervenligt som muligt. I skrivende stund er det nemmest at finde slægtsbøger ved at vælge databasens mulighed for kombineret søgning. Herved fremkommer en lang række felter til udfyldning. Det kan umiddelbart forekomme lidt uoverskueligt, men det er kun nødvendigt at foretage to ting. I feltet *Filial* vælges læsesalen, og i *Emne* skriver man slægtsnavnet, hvorefter søgningen sættes i gang. Herefter kan man - i bedste fald – begynde at studere de fremkomne titler i ro og mag.

Biblioteket satser på at gøre det endnu lettere at søge efter slægtsbøger, og ændringer i søgemetoden kan til enhver tid studeres på bibliotekets hjemmeside (www.fkb.dk). Vælg *Genealogi* eller *Slægtsforskning* på hovedsiden.

Vær opmærksom på at Frederiksberg Biblioteks slægtsbøger kun kan benyttes på bibliotekets læsesal. De kan med andre ord *ikke* lånes med hjem. Men de fleste slægtsbøger kan også lånes via Statsbiblioteket i Århus. Spørg dit lokale bibliotek.

*Frederiksberg Bibliotek Genealogisk Samling
Solbjergvej 21-25 2000 Frederiksberg, Tlf: 3821 1800 – Fax 3821 1799
Hjemmeside: www.fkb.dk -E-mail: ref@fkb.dk
Mandag - Torsdag 10.00-19.30 - Fredag 10.00-17.00 - Lørdag 10.00-14.00
Søndag 13.00-16.00 (i perioden 1-10 – 31/3)*

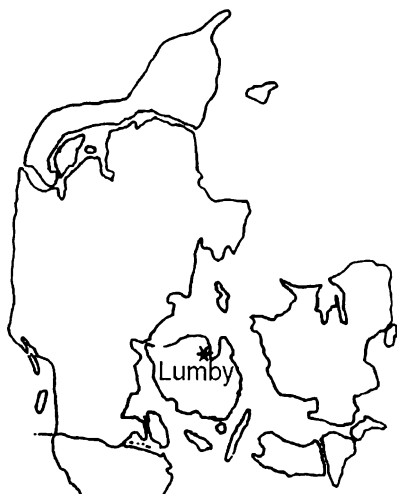
Læst i Lumby Kirkebog Anno 1775.

Begravet Christen Christesen af Taarup, fød i Schobye 1707. Var i ægteskab med Karen Rasmusdatter i taarup i 36 aar hafde 2 Sønner tilsammen, og døde i sit 68 aar.

Nat imellem den 2- og 3 Martii afbrænte Christen Rasmusens gaard i Lumbye. Ilden begynte om natten Kloken imellem 12. Og 1. og hafde føren nogen mærkede dend taget saa stærk overhaand, at forældrene med stor nød fick deres 6 smaae Børn reddede, hvor af en liden dreng Hans 5 aar gammel var løbet ind igien og af røg og Ild blev forvildet, var komen i en Seng, hvor hand under Dynen var falden i Søvn og næsten 3 timer der efter blev udskadt udtaget af Ilden.

Ellers blev ald hvad de eyedede mesten deel opbrændt nemlig 10 Bæster, 16 Faar 3 Svin og alle smaae Chreature med heele gaardens Redskaber inden og uden. Det saae ellers meget farligt ud for dend største del af byen imod Præstegaarden, efter som gaarde og huuse ligge saa tæt ved hinanden og vinden bar ligge der paa, men ved guds tilskickelse var en god regn falden om Aftenen før og vinden blæste kuns gandske sagte, saa gud være lovet, at nøden blev ey større.

Fra 1765 til 1791 var Laurids Bøtcher, sognepræst i Lumby sogn nord for Odense. Han var en meget speciel præst. Han skrev næsten alle sine oplevelser ned i Lumby Kirkebog. Alt hvad der skete i hans eget sogn, hos naboerne, i Kongefamilien og i hele det ganske land, alt hvad han havde lyst til at skrive blev indført i kirkebogen, blandt de almindelige opførsler om døbte, viede og døde mennesker i han sogn. Jeg vil her og i de næste numre af vort blad, prøve at renskrive til vor tids skrift, nogle at de spændende ting, der er at læse i hans sogns kirkebog. Danmarkshistorien fortalt af et almindeligt menneske.

Arkivernes hjemmesider og e-mail adresser juni 2000.

Rigsarkivet og herunder Forsvarets Arkiv.

Hjemmeside: www.sa.dk/ra e-mail: mailbox@ra.sa.dk

Landsarkivet for Sjælland, Lolland - Falster og Bornholm.

Hjemmeside: www.sa.dk/lak e-mail: mailbox@lak.sa.dk

Landsarkivet for Fyn.

Hjemmeside: www.sa.dk/lao e-mail: mailbox@lao.sa.dk

Landsarkivet for Nørrejylland.

Hjemmeside: www.sa.dk/lav e-mail: mailbox@lav.sa.dk

Landsarkivet for Sønderjylland.

Hjemmeside: www.sa.dk/laa e-mail: mailbox@laa.sa.dk

Københavns Stadsarkiv.

Hjemmeside: www.ksa.kk.dk e-mail: stadsarkiv@kff.kk.dk

Frederiksberg Bibliotek.

Hjemmeside: www.fkb.dk e-mail: ref@fkb.dk

Frederiksberg Stadsarkiv.

Ingen hjemmeside e-mail: www.frederiksberg.dk

Slægtshistorisk Center, Mormonkirken.

Hjemmeside: www.familysearch.org Ingen e-mail adresse.

Det kgl. Bibliotek og Avislæsesalen.

Hjemmeside: www.kb.dk e-mail: bestil@kb.dk

Erhvervsarkivet.

Hjemmeside: www.sa.dk/ea e-mail: mailbox@ea.sa.dk

Statsbiblioteket.

Hjemmeside: www.statsbiblioteket.dk e-mail: sb@statsbiblioteket

Det danske Udvandrerarkiv.

Hjemmeside: <http://emiarch.homepage.dk>

Privatarkiverne.

Hjemmeside: <http://danpa.dda.dk/index.asp>

Dansk Data Arkiv, Odense

Hjemmeside: www.sa.ddd/dda e-mail: [mailbox @dda.sa.dk](mailto:mailbox@dda.sa.dk)

**Slægtshistorisk Forening for Storkøbenhavn
Bilag til foredrag 14 februar 2000 v. Margit Mogensen**

I Rigsarkivet:

Arkivalier og bøger om præster

Ca. 1660 ff.

Vigtigste hjælpemiddel er i alle tilfælde de trykte Guider!

**Håndskriftsamlingen, gruppe XIV. Alm. Personalhistorie,
N. Gejstlighed**

Pastor **L. Vestens** samlinger til en dansk præstehistorie. Alfabetisk efter præsternes navne. Sedler i 62 kapsler. (Små Biografer.)

Pastor **Aage Dahls** præstehistoriske samlinger. 87 bd. Maskinskrevet. Topografisk. Også privatarkiv (arkiv nr. 6805). Udførlig fortegnelse over bindene.

Private Personarkiver

Ca. 140 arkiver fra præster/teologer (breve, manuskripter mv).

Private Institutionsarkiver

Fx Det Danske Missionsselskab og KFUM

Danske Kancelli

(Indtil 1848) Se vejledende Arkivregistratur I

Kancelliet i almindelighed A: Arkivalier til oplysning ved besættelsen af gejstlige og verdslige embeder (s.4). Div. præstekaldsbøger for landsdelene.

Afd. D og F: Registre og Tegnelser (brevbøger) m. Koncepter og indlæg (1800)

Supplikprotokoller (en slags journal over div. Bønsskrivelser). Gratialprotokoller 1812-48

G: Fællesafdelingen for samtlige departementer (s. 85-86). Testamenteprotokoller 1812-48
Testamenter 1800-48. "Blanketregnskaber" 1800-47.

Afd. H: Ansøgning m.v.: Registranter m. Sager 1800-48, 1. departement: Kirke- og skole.

Afd. I og K: Testamenter 1800-1812: Registranter m. Sager 1812-48. 2. og 3. Justits- og Politidepartement.

Vigtigste hjælpemidler ud over registre i de enkelte protokoller:

Seddelregister over embedsudnævnelser 1660-1848.

Seddelregister til Danske Kancellis testamenter 1707-1810.

Div. **indberetninger fra præster** (om landbrug, befolkning, sygdomme, skoler mv. Se fx. Afd. G. VA I s 90ff). Bestallinger, nådesbevisninger (s. Forskellige institutioner under Danske Kancelli H.S 167 ff.). Missionskollegiet 1714-1859 (s. Forskellige institutioner under Danske Kancelli H.S. 153.)

Rentekammeret

Folketællinger og statistiske indberetninger.

Reviderede regnskaber 1660- ca. 1848

Kirkeregnskaber, topografisk ordnet. Seddelregistratur 87.

Københavns Universitet

Det teologiske Fakultet. Eksamenprotokoller m.v. (Vejledende arkivregistratur XXI)

Hjælpe middel: S. Birket-Smith: Københavns Universitets Matrikel, (1661-1829) I-III, 1890-1912)

Kultusministeriet (Kirke- og Undervisningsministeriet) – 1916

I.kontor for kirkevæsenet. Fortsættelse af Danske Kancellis I. departement.

Journaler og sager.

Særlige protokoller for præsteembeders besættelse, protokoller over ansøgere mv.

1853-1915, 305 pk. **ansøgere om gejstlige embeder, (alfabetisk efter navn, nr. 2752-3055)**, visitatser, kirker, præstegårde m.v.

Hjælpe middel: Trykt guide til arkivalier efter 1848 samt Nils Petersen: Kultusministeriet. Organisation og arkiv, Rigsarkivet, 1984, s. 246 ff.

Kirkeministeriet 1916 –

Bl.a. Ansøgninger om gejstlige embeder 1916-30. Se afleveringsfortegnelse på læsesalen.

Nogle Håndbøger:

Generelt om præster:

Dansk Kulturhistorisk Opslagsværk. DHF 1991.

Artikler om præster s. 716-720. Præcise henvisninger til forordninger og love samt litteratur og kilder.

Georg Hansen: Præsten på Landet i Danmark i det 18. aarhundrede. En kulturhistorisk Undersøgelse, 1947.

Erik Nørr: Præst og Administrator, 1881.

Præstehistorie/stater:

S.V. Wiberg: Almindelig dansk Præstehistorie I-V, 1871-79 (nyoptrykt 1959-60).

(alfabetisk efter sogne. Registerbd. Med personnavne).

Sofus Elvius: Danmarks Præstehistorie i Aarene 1869-1884, 1885-87, (ordnet som Wiberg)

Max Groshenning og Th. Hauch- Fausbøll. I-II. 1914-32- (ordnet som Wiberg)

Otto Fr. Arends: Gejstligheden i Slesvig- Holsten fra Reformationen til 1864, I-II. (Primært oplag på navne, men også på provstier og sogne)

Endvidere:

Hof- og Statskalenderen, se under Gejstligheden.

I mange tilfælde er også udgaverne af Dansk Biografisk Leksikon og Blå Bog en hjælp.

Brugermøde på Rigsarkivet: Torsdag den 10 oktober 2000 kl. 15.30 – 17.00

Rigsarkivet, Harsdorffsalen, Tøjhusgade 1, 1218 København K.

Brug dørtelefonen for at komme ind !

Mødets emne er endnu ikke fastlagt – på Brugerrådets sidste møde blev der foreslået: Søestaten.

Alle kan indsende forslag til emner, der ønskes behandlet på Brugermødet til BRUGERRÅDET, der holder møde igen d. 17 september kl. 10.00-12.00. Benyt evt. Rigsarkivets E-mail.

N.B. Husk Rigsarkivets oprydningss dage – altid den første mandag i hvert kvartal – d.v.s. i år mandag den 2. oktober – der er den dag ikke ekspedition af arkivalier fra magasinerne.

Redaktionen.

Postbesørgt blad.

Hvis De ikke har fået bladet omkring de nævnte terminer,
bedes De rette henvendelse til Deres lokale postkontor.

Indholdsfortegnelse:	Side
Foreningsoversigt	2
Den Gregorianske Kalender 300 år	3-8
Den italienske forbindelse	8
Tveje Merløse Kirke	9-10
Andelsforeningen Nyvang	10
Den dyrebare bog var nær gået tabt	11-12
Bogsamlingen	12
Indbydelse til Dansk/Svensk Anebyttetræf	12
Carl Rudolf Olsen 1840-1911	13-16
Hvor finder jeg slægtsbøgerne?	17-19
Læst I Lumby kirkebog anno 1777	20
Arkivernes hjemmeside- og e-mail adresser	21
Bilag til foredrag 14 februar 2000 v. Margit Mogensen	22-23
Brugermøde på Rigsarkivet	23
Indholdsfortegnelse	24

Indhæftet i midten: Program Efteråret 2000, Regnskabet for året 1999.

OBS!

**Dansk/Svensk anebyttetræf er flyttet til den 11 November 2000.
SSF's Slægtshistoriske Weekendkursus d. 13-15 Okt. i Bjerringbro
omtalt i sidste nummer af Slægt & Stavn. Se pris og tilmeldingsfrist
på vor hjemmeside eller i Slægten nr. 2.**

Gå-hjem møder på Landsarkivet i efteråret bliver først offentliggjort i August måned på Landsarkivets hjemmeside samt opslag på Landsarkivet. Bemærk at møderne er fra kl. 15.00-17.00 og at læsesalen har lukket i dette tidsrum for forskning.